ВРЕМЕНСКЕ РЕЧЕНИЦЕ

Зависне реченице којима се обиљежава вријеме вршења радње предиката главне реченице називају временске реченице.

Обично слушам радио за вријеме рада.

*Обично слушам радио **<u>док</u>** <u>радим.</u>*

Временска реченица као што је приказано врши функцију прилошке одредбе.

У одређеним случајевима лако је помијешати временску реченицу са другим врстама, као што је атрибутска.

*У вријеме **<u>када</u>** <u>је владао Петар Велики</u> Русије је почела да се мијења.*

***<u>Када</u>** <u>је владао Петар Велики</u> Русија је почела да се мијења.*

У првом примјеру зависна реченица описује именицу вријеме и зато је атрибутска. У другом случају је временска.

Временске реченице могу да представљају три врсте временских односа:

а) радња зависне реченице се врши истовремено са радњом главне реченице (**однос истовремености**);

Док шетам, уживам.

б) радња зависне реченице се врши прије радње главне реченице (**однос пријевремености или антериорности**);

Након што је завршила са послом, заспала је.

в) радња зависне реченице се врши након радње главне реченице (**однос послијевремености или постериорности**)

Прије него што изађеш, угаси радио.

За однос истовремености користи се везник *док*. Везницима *чим, пошто, тек што, након што, само што* обиљежава се однос пријевремености. Везником *прије него* се обиљежава однос послијевремности. Али осим ових могу се користити и други везници.

***<u>Кад</u>** <u>дорукчкује</u>, кренуће.*

У овом примјеру видимо однос пријевремености.

МЈЕСНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Зависна реченица којом се обиљежава мјесто вршња радње главне реченице зове се **мјесна реченица**.

Потражи ме ме на мјесту нашег првог сусрета.

Прилошка одредба за вријеме из претходне реченице се може исказати на сљедеће начине.

*Потражи ме **гдје** смо се први пут срели.*

*Потражи ме тамо **гдје** смо се први пут срели.*

У претходна два примјера обје зависне реченице су мјесне. У првом случају, реченица се веже за глагол главне реченице, док се у другом случају веже за мјесни прилог (тамо). Ово су карактеристике у којима се појављују мјесене реченице.

У функцији везника налазе се упитни прилози с мјесним значењем: *гдје, камо, куда, одакле, докле.*

Пажљиво: Треба правити разлику између мјесних и атрибутских или апозицијских реченица. Атрибутске и апозицијске реченице се понашају као атрибути, односно апозиције, што значи да се увијек вежу за именицу.

Отишао је гдје је некада живио.

Отишао је тамо гдје је некада живио.

Отишао је у мјесто гдје је некада живио.

У три наведена примјера имамо зависну реченицу која има исти састав, али њена функција је различита. У прва два у питању је мјесна реченица, јер се веже за предикат (*отишао је*) и прилог (*тамо*), док је у трећем случају атрибутска, јер се веже за именицу (*мјесто*).

Постоје и примјери када је лако помијешати временске реченице са другим врстама зависних реченица.

Знам гдје ћете се срести.

Било је јасно гдје ће се срести.

Прва реченица је објекатска. Она даје одговор на питање: „Шта знам?“ Она долази уз глагол говорења. (**Запамти,** објекатске речнице долазе уз глаголе мишљења, говорења или осјећања.) Друга реченица је субјекатска. Она надопуњује безличну главну реченицу, може се замијенити са замјеницом *то* у функцији субјекта. *То је било јасно.*

Реченица за вјежбу:

Вјетар јауче кроз огољело грање и чисто сече где дохвати по голој кожи.

Исходи:

Ученик препознаје и разликује временске и мјесне реченице.

Препознаје типове односа код временских реченица.

Разликује мјесне реченице од атрибутских, апозицијских и објекатских реченица.